

MĘTNY (31) *ai*

sg *m N* mętny (8). ◊ *f N* mętńa (5), mętń(a) (3). ◊ *G* mętń(e)j (1). ◊ *A* mętńą (2). ◊ *I* mętńą (3). ◊ *L* mętńej (1); [-éj], -(e)j (1). ◊ *n N* mętń(e) (2). ◊ *G* mętń(e)go (2). ◊ *A* mętń(e) (1). ◊ *pl N* subst mętń(e) (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Nieprzezroczystry, nieklarowny, zawierający zawiesinę, zanieczyszczony (o płynach); *faecatus, turbidus Mącz, Cn; faeculentus, turbulentus Mącz; infuscatus Cn* (30) : Proch wyborny/ ktori [...] krew mętńą czyści/ ímutek oddala *FalZioł* V 90v, V 3, 4, 6, 64v; *Feculentus, Pełny drożdży/ Mętny/ nie czyfty. Mącz* 125c; *Fecatum vinum, Mętne/ yelcze nie wítałe wino. Mącz* 125c, 469b [3 r.]; *Mocz odedńa sklenice íalfny/ áż do połowice/ á potym mętny á rzadki/ ciężkość w pierśiach známionuie. SienLek* 27, 8v, 27, 27v [2 r.]; *Gościnna wodá/ tedy vchodzi: y ípól/ która przychodzi/ mętńa/ bróni Stáwu od ná mukenia* [!]. *Strum N*; *vyrzał bárzo byftrą rzekę á mętńą do ktorey íię wízytki ímrody y pomýie ziemie wízytkiey zbieżály SkarŻyw* 334; *WerGość* 242.

mętny dla czego (1): *Piwa mętńego dla drożdży* [...] nie piy. *FalZioł* V 64v.

mętny od czego (2): *Kthore [rzeki] bywáią mętne od lodu/ y od śniegu gdy íię w nich roftaią. BibRadz Iob* 6/16; *BudBib Iob* 6/16.

mętny z czego (1): *bo nigdy kácerstwo tákiego ítátku niema: ále íáko wodá z deždżu mętńa/ y plugáftwá z miaft/ z vlic/ y gor/ niofáca/ byftró wítaie SkarŻyw* 374.

W przeciwstawieniu: »mętny ... czysty« (1): *Miełzka [węgorz] w modzie* [!] *czyftey ciekáczey/ w mętney nie może miełzkać. FalZioł* IV 29d.

W porównaniach (2): *A ták wízytkie rády y ípráwy/ máią być odłożone do tąd/ áż ono zápalenie krwie opłonie/ á dymy we wnętrzne včíchną/ ábo znikną: nieináczey íáko wodá mętńa/ ktorey poípolicie niepijáiá áż íię wítai ModrzBaz* 8; *SkarŻyw* 374.

W charakterystycznych połączeniach: *krew mętńa(-y, -e), mocz* (4), *piwo* (2), *rzeka, uryńa* (3), *wino* (3).

[*Przysłowie*: *Íáwna to/ że w mętńey wodzie prędzey íie pífkórze łowiá MalaspJan* F3v (*Linde*).]

Wyrażenie: »mętńa wodá« = *alluvies, faeculenta aqua Mącz; aqua turbulenta Modrz* [szyk 4 : 3] (7): *Riby ktore żywiá trawá/ lepíże íá niżli ony kthore żywiá wodá mętńą FalZioł* IV 45c; [*żołnierz*] *Muśi czáfem* [...] *Legízy ná brzuch y mętney náchłyfńác íie wody. RejWiz* 13; *Mącz* 125c, 199d; *Strum* O2; *ModrzBaz* 8; *SkarŻyw* 374.

W przen (1) :

Wyrażenie: »mętńa wodá« (1): *Nápawáł íe mętńą wodá íprofných wymyíłow á márných przykádow íwých. RejPos* 314v.

2. *Niejasny, zawiły, może kłamlivy (o prawniczych wybiegach)* (1) : *Themísz [= Temidy] teź krętné wártogłowe plemię/ Y dumy mętne íey nie prze íię [= nie dla mnie] RybGęśli* C2.

Cf NIEMĘTNY